

Существуют факторы, способствующие научно-исследовательской деятельности:

- повышение собственного профессионального уровня исследовательских умений и навыков;
- совершенствование педагогических технологий развития научного творчества учащихся.

Среди трудностей, с которыми сталкивается преподаватель при организации научно-исследовательской деятельности учащихся можно выделить следующие:

- слабое владение методологией научного исследования, недостаток методической, научной, психолого-педагогической, специальной литературы;
- большая загруженность учащихся, отсутствие времени;
- преобладание в традиционном обучении репродуктивных методов.

Исходя из этого, при проектировании исследовательской деятельности с учащимися необходимо предусматривать постоянное продвижение вперёд, постановку процесса. При этом преподаватель сам прикасается к процессу производства знаний. В то же время у учащегося появляется возможность ставить собственные учебные задачи и находить средства их решения, реализовывать себя в образовательном процессе; его деятельность становится продуктивной. Таким образом, у учащихся развивается творческое отношение к изучению предлагаемых предметов, а для преподавателей открывается возможность самых разнообразных педагогических воздействий, несущих творческий, воспитательный, развивающий смыслы [1, 39].

Литература

1. Гелясин А. Е. Научно-исследовательская деятельность школьников как основа творческого развития // Адакцыя і выхаванне. 2006. №5. С. 37–39.
2. Гелясин А. Е., Матвеева Л. В. Исследования как эффективная форма самостоятельного обучения // Народная асвета. 2005. №. С. 64–65.
3. Кочетов А. И. Культура педагогического исследования. Мн., 1996.

В. І. Свірідзенка (Мінск)

Арганізацыя працы вучэбна-навуковай праблемнай групы як адзін са шляхоў фарміравання даследчай культуры студэнтаў

У сістэме прафесійнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў пачатковых класаў важнае месца займае курс метадыкі выкладання беларускай мовы – педагагічнай дысцыпліны, у працэсе вывучэння якой студэнты павінны засвоіць тэорыю навучання школьнікаў роднай мове, авалодаць умениямі правільна арганізоўваць вучэбна-выхаваўчы працэс і кіраваць пазнавальнай дзейнасцю вучняў.

Пры выкладанні курса метадыкі беларускай мовы трэба стымуляваць творчыя пошукі студэнтаў, фарміраваць умённі працаваць з навукова-метадычнай літаратурай, развіваць навукова-даследчыя здольнасці. Для студэнтаў 4–5 курсаў карысна арганізаваць вучэбна-навуковую праблемную групу «Арганізацыя педагагічнага даследавання па метадыцы беларускай мовы».

У метадыцы, як і ў іншых навукх, верагоднасьць вывадаў і надзейнасьць рэкамендацый забяспечваюцца метадамі даследавання. Цяжкасьць даследаванню у метадыцы беларускай мовы ў тым, што даследуемы прадмет звычайна немагчыма выдзеліць са шматгранных сувязяў. Уплыў пачатковых фактараў бывае вельмі значным і нярэдка скажае вынікі даследавання. Таму мэта вучэбна-навуковай праблемнай групы – выпрацоўка ў студэнтаў умённяў і навыкаў самастойнай арганізацыі навуковага даследавання ў метадыцы выкладання беларускай мовы.

Правільна арганізаваныя заняткі з удзельнікамі праблемнай групы дапамагаюць: 1) папоўніць атрыманя ў працэсе навучання веды па метадыцы выкладання беларускай мовы; 2) выпрацаваць навыкі творчага мыслення студэнтаў, умённі свядома адносіцца да рашэння пытанняў, звязаных з будучай спецыяльнасцю; 3) развіваць навуковую і метадычную кампетэнцыю будучых настаўнікаў

Праца ў вучэбна-навуковай праблемнай групе дазваляе звярнуць увагу студэнтаў на наступныя важныя моманты:

- Метадыка беларускай мовы як навука мае сваю тэхналогію даследавання, свае метады. Структура метадычнага даследавання наступная: "вызначэнне актуальнай праблемы, прадмета і аб'екта, фармулёўка гіпотэзы, абгрунтаванне канцэпцыі (погляд на тое, як гэтую праблему можна вырашыць), прапрацоўка метадык, правядзенне эксперыменту, аналіз вынікаў, высновы" [1, 12].

- У метадычным даследаванні важнае значэнне мае праблема тэма. Зыходзячы з гэтага вызначаецца актуальнасць, практычная значымасць даследавання, метады, дакладнасць вывадаў. Праблема павінна знайсці адлюстраванне ў тэме даследавання. Пастановка праблемы і фармулёўка тэмы даследавання прадвызначаюць абгрунтаванне актуальнасці асноўнай. Актуальнасць тэмы трэба не толькі адзначыць, але і абгрунтаваць, даказаць каратка, пераканаўча.
- Пры правядзенні метадычнага даследавання важна правільна вызначыць яго аб'ект і прадмет. Аб'ект – частка рэальнага свету, якая даследуецца аўтарам. Мэта і задачы даследавання вызначаюцца межы прадмета даследавання. Дакладнае вызначэнне прадмета дапамагае вызначыць правільны шлях пошуку.
- Вельмі важны момант у тэхналогіі навуковага даследавання – прадугледзець яго агульны напрамак і логіку. Каб распрацаваць напрамак, трэба вызначыць стратэгію пошуку, г. зн. паслядоўнасць вырашэння пастаўленых задач, што вядуць да вырашэння праблемы.
- У метадычным даследаванні важнае месца займае фармулёўка гіпотэзы. Гіпотэза – навуковае меркаванне для тлумачэння якіх-небудзь з'яў або працэсаў. У выніку праведзеных даследаванняў гіпотэза можа пацвердзіцца або не пацвердзіцца. Для правільнай лабудовы гіпотэзы неабходна глыбока вывучыць праблему, добра пазнаёміцца з адпаведнымі навукова-метадычнымі працамі. Важна пазнаёміць удзельнікаў праблемнай групы з найбольш распаўсюджанымі метадамі даследавання сярод якіх выдзяляюць:

метады тэарэтычнага пошуку – аналіз навуковай і метадычнай літаратуры; вывучэнне метадапагачных асноў метадыкі выкладання беларускай мовы ў пачатковых класах, вывучэнне гісторыі праблемы, аналіз абагульненне матэрыялаў, атрыманых эмпірычным шляхам;

метады даследавання педагагічнага працэсу – назранне за працэсам навучання, вывучэнне пісьмовых прац, тэсціраванне, мадэліраванне, гутарка, апытанне, анкетаванне, аналіз і абагульненне вопыту (масавага перадавога), аналіз дакументацыі;

эксперымент – пошукавы, канстатуючы, навучальны, кантрольны;

метады матэматычнай статыстыкі – сярэдні паказчык, рэгістрацыя, ранжыраванне і г. д.

Адным з асноўных метадаў даследавання ў метадыцы беларускай мовы з'яўляецца педагагічны эксперымент. Удзельнікам вучэбна-навуковай праблемнай групы важна авалодаць наступнымі трыма відамі:

1. Канстатуючы эксперымент. У ходзе яго з дапамогай спецыяльна падрыхтаваных зрэзавых заданняў дыягнастычнага характару вызначаецца рэальны ўзровень ведаў, уменняў і навыкаў вучняў.
2. Навучальны эксперымент. У адпаведнасці з канцэпцыйай даследавання эксперыментатар рабіць працоўнае уласную метадыку або сістэму практыкаванняў і выкарыстоўвае яе ў працэсе навучання ў эксперыментальным класе.
3. Кантрольны эксперымент. Правяраецца эфектыўнасць распрацаванай метадыкі або сістэмы практыкаванняў у параўнанні з традыцыйнымі ў ходзе супастаўлення вынікаў зрэзаў, праведзеных у кантрольным і эксперыментальных класах.

Для таго каб ласяхова фарміраваць даследчую культуру студэнтаў, неабходна арганізаваць працу ў праблемнай групе так, каб яна стала працягам той працы, якая вядзецца на занятках па метадыцы выкладання беларускай мовы. Пры гэтым тэматыка індывідуальных даследаванняў студэнтаў павінна быць цесна звязана з тэмамі іх курсавых і дыпломных прац.

Літаратура

1. Яленюк М. Г. Метадыка выкладання беларускай мовы. Сучасная лінгвадыдактыка. Мн., 2005

С. А. Сергейко (Гродно)

Особенности формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальных классов в условиях классического университета

Подготовить педагога начальной школы нового типа, думающего, творческого, владеющего новыми технологиями обучения и воспитания, учителя, знания которого далеко не ограничиваются только своим предметом, – непростая задача, которая по силам, пожалуй, исключительно классическим университетам. Существо-